

BÖLÜM II

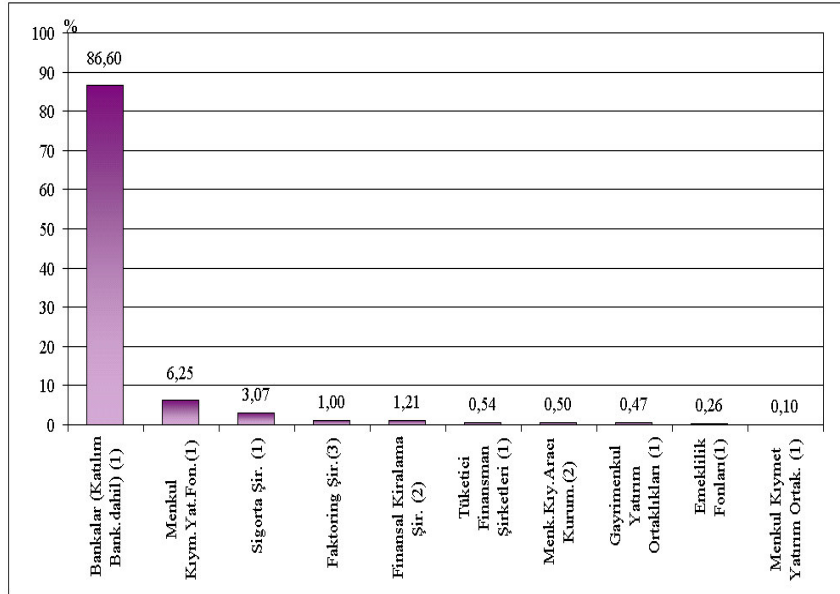
MALİ SEKTÖRÜN GENEL YAPISI

Türk finans sektörü 2004 yılında olduğu gibi, 2005 yılında da Türk ekonomisinde yaşanan olumlu gelişmelere paralel olarak istikrarlı bir büyüme göstermiştir. Bir yandan enflasyondaki düşüş, ekonomik büyüme ve iyimser beklentiler finans sektörünün büyümesi üzerinde etkili olurken, diğer yandan 2005 yılında da bankacılık sektörüne yabancı yatırımcıların ilgisi satın alma ve stratejik ortaklık şeklinde artarak devam etmiştir.

Ülkemizde bankacılık sektörü, mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile kâr payı esasına göre faaliyet gösteren katılım bankalarından oluşmaktadır.

*Türk finans sektörü
2005 yılında da
olumlu yönde
gelişimini
sürdürmüştür.*

Grafik II.1
Finans Sektörünün Bilanço Büyüklüğünün Dağılımı ¹

*Finansal
sektörün toplam
varlıklarının
yüzde 86,6'sını
bankalar
oluşturmaktadır.*

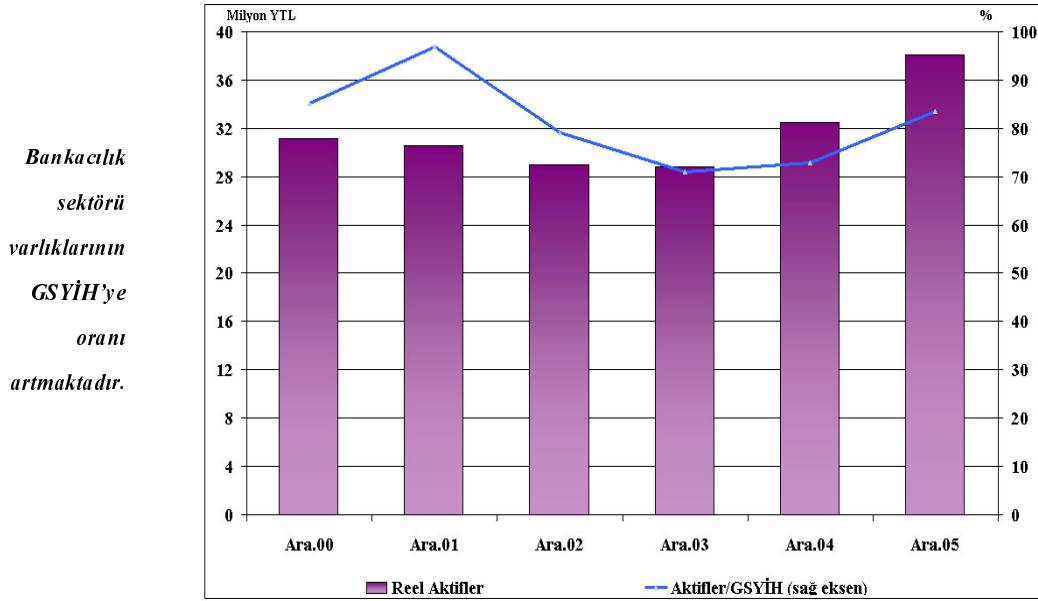
Kaynak: BDDK-TCMB, HM, SPK, TSPAKB

¹ (1) Aralık 2005 itibarıyla, (2) Eylül 2005 itibarıyla, (3) Haziran 2005 itibarıyla.

2005 yılında Türk finans sektörünün toplam büyüklüğü 469,9 milyar Yeni Türk Lirası olup, bankacılık sektörü, finans sektörü toplam aktif büyüklüğünün yaklaşık yüzde 87'sini oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, Türk finans sektörü bankacılık ağırlıklı bir yapıda olup, bankacılık sektöründen sonra sırasıyla menkul kıymet yatırım fonları ve sigorta şirketleri gelmektedir (Grafik II.1).

II.1. Bankacılık Sektörü

Grafik II.1.1
Bankacılık Sektörünün Gelişimi^{1,2}

Kaynak: BDDK-TCMB

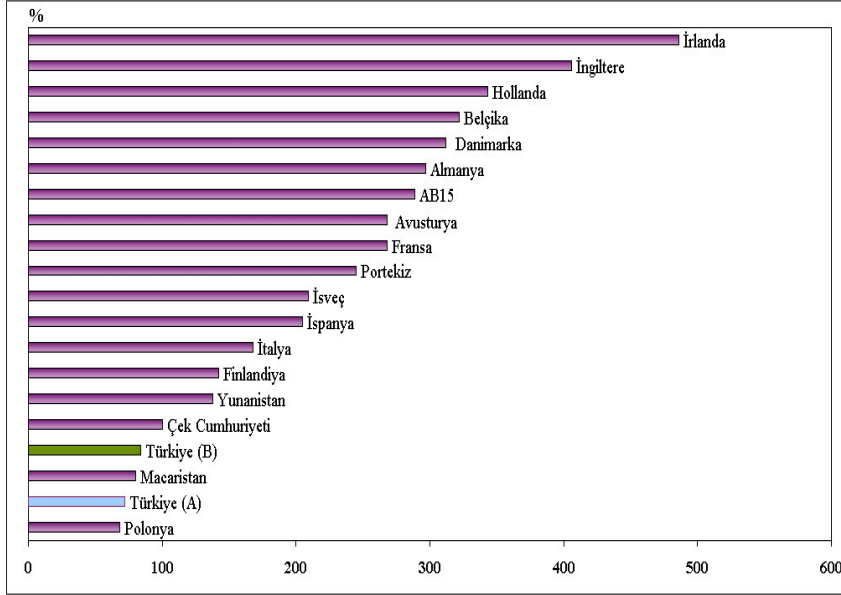
¹ Bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü "1994=100 TÜFE" ile reel hale getirilmiştir.

² Katılım Bankaları dahil.

2005 yılında bankacılık sektörünün toplam varlıkları, bir önceki yıla göre yüzde 29,7 oranında artarak 406,9 milyar Yeni Türk Lirasına yükselmiştir. Reel olarak incelendiğinde ise bankacılık sektörünün toplam aktif büyüklüğünün aynı dönemde yüzde 17,2 arttığı görülmektedir (Grafik II.1.1). Sektörün aktif büyüklüğü bu dönemde, ABD doları bazında 233,8 milyar ABD dolarından, 303,3 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

Grafik II.1.2

Türk Bankacılık Sektörünün Bilanço Büyüklüğünün GSYİH'ye Oranının Seçilmiş AB Ülkeleri ile Karşılaştırması¹

Kaynak: TÜİK, BDDK-TCMB, ECB Report - 2005

¹ Türkiye (A) katılım bankaları dahil 2004 yılı verilerini, Türkiye (B) katılım bankaları dahil 2005 yılı verilerini göstermektedir. AB ülkeleri için 2004 yılı verileri kullanılmıştır.

2004 yılı sonu itibariyle yüzde 73 olarak gerçekleşen Türk bankacılık sektörünün bilanço büyüklüğünün GSYİH'ye oranı, 2005 yılında yüzde 84'e yükselmiştir. Türk bankacılık sektörünün GSYİH içindeki payı AB'ye yeni üye olan ülkelerle karşılaştırıldığında, sadece Macaristan ve Polonya'dan daha yüksek, Çek Cumhuriyeti ve diğer ülkelerden ise düşüktür (Grafik II.1.2). Bu durum, Türkiye'de bankacılık sektörünün yıllar içinde gelişme kaydettiğini ancak, henüz AB15 ülkelerinin oldukça gerisinde kaldığını göstermektedir.

Tablo II.1.1
Sektörün Bazı Bilanço Büyüklüklerinin Seçilmiş AB Ülkeleri ile Karşılaştırması^{1,2}

Ülkeler	Mevduat / GSYİH (%)	Kredi / GSYİH (%)	Kredi / Mevduat (%)	Kredi / Top.Aktifler (%)	Top.Aktifler / Banka Sayısı (Milyon Euro)
Belçika	143	107	75	33	8.792
Danimarka	63	166	264	53	3.005
Almanya	113	136	120	46	3.065
Yunanistan	96	76	80	55	3.717
İspanya	104	121	116	59	4.963
Fransa	77	93	121	35	4.922
İrlanda	123	176	144	36	9.032
İtalya	58	88	152	52	2.892
Lüksemburg	859	467	54	17	4.291
Hollanda	122	174	142	51	3.639
Avusturya	98	125	128	45	821
Portekiz	103	138	134	56	1.753
Finlandiya	53	69	130	49	585
İsveç	51	115	224	55	2.750
İngiltere	118	142	121	35	16.877
AB15 Ort.	99	122	124	42	3.956
AB25 Ort.	96	118	123	42	3.464
Türkiye					
2004	46	24	53	33	3.241
2005	52	32	63	39	5.026

Kaynak: BDDK-TCMB, ECB Report - 2005

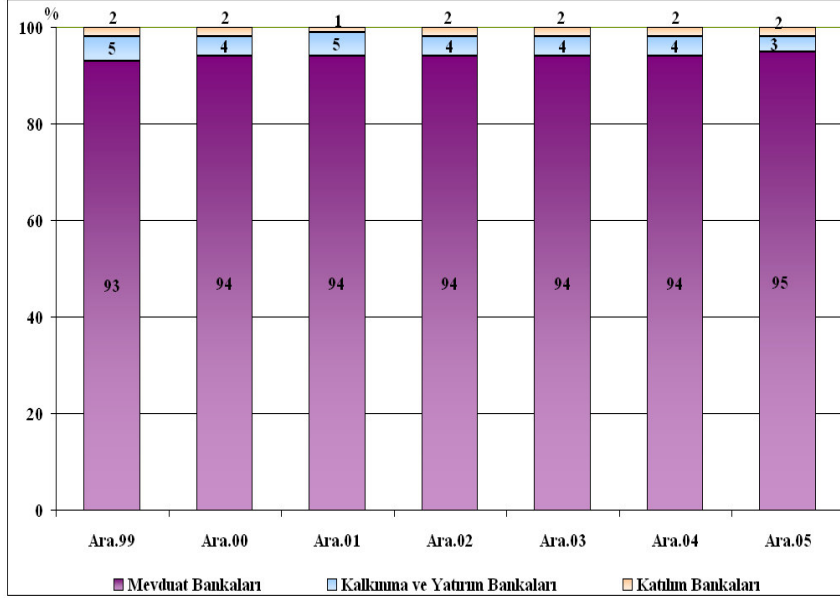
¹ AB ülkelerinin verileri 2004 yılı itibariyledir. AB ülkeleri için "Kredi Kuruluşlarının", Türkiye için "Bankaların" verileridir.

² Türkiye için katılım bankaları dahildir. Bu çerçevede; mevduat verileri içinde katılım fonları, kredi verileri içinde katılım bankalarının kullandıkları fonlar da yer almaktadır.

Bankacılık sektörünün derinliği ve bankaların aracılık fonksiyonlarındaki gelişimini gösteren, toplam mevduat ile toplam kredilerin GSYİH'ye oranları ve kredilerin mevduata oranı 2004 ve 2005 yıl sonları itibariyle AB ortalamalarının ve bir çok AB ülkesinin gerisinde kalmakla birlikte, Türk bankacılık sektörü yıldan yıla önemli ilerleme kaydetmektedir (Tablo II.1.1).

Grafik II.1.3

Bankacılık Sektörü Bilanço Büyüklüğünün Grup¹ Bazında Dağılımı

Türk bankacılık sektörü mevduat bankacılığı ağırlıklı bir yapıya sahiptir.

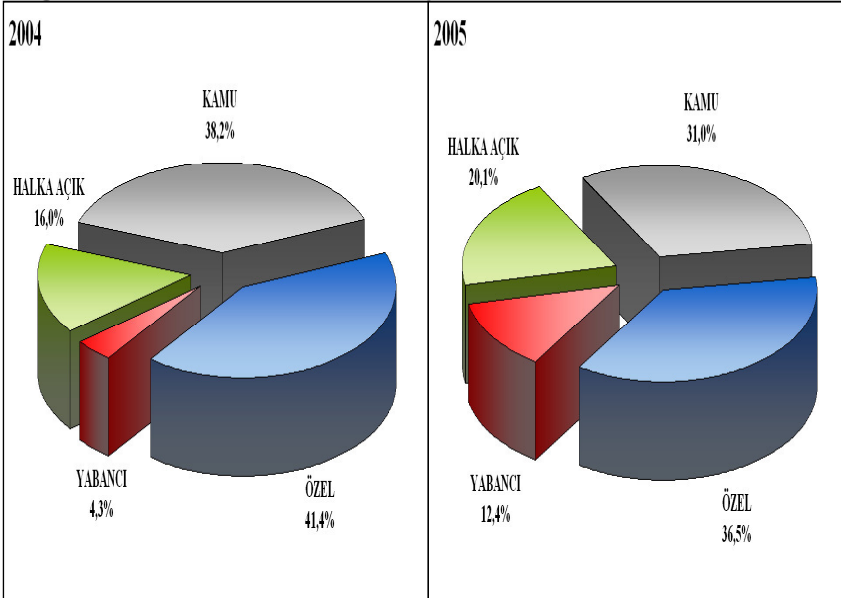
Kaynak: BDDK-TCMB

¹ Mevduat bankaları, mevduat toplayan tüm kamu, özel ve yabancı sermayeli bankaları ifade etmektedir.

2005 yılı sonunda Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 51 bankanın 34'ü mevduat bankası, 13'ü kalkınma ve yatırım bankası, 4'ü ise katılım bankasıdır. Türk bankacılık sektörü mevduat bankacılığı ağırlıklı olup, payı yüzde 95 seviyesindedir (Grafik II.1.3).

Grafik II.1.4

Bankacılık Sektörünün Ortaklık Yapısının Aktif Toplamına Göre Dağılımı¹

¹ Halka açık hisseler içindeki Türk ve yabancı yatırımcıların payı değişken olduğundan, ayrıştırmamıştır.

2005 yılında bir önceki yıla göre bankacılık sektörünün aktif büyüklüğünde; kamu ve özel sermayenin payı azalırken, yabancı sermayenin ve halka açık hisselerin payları artmıştır.

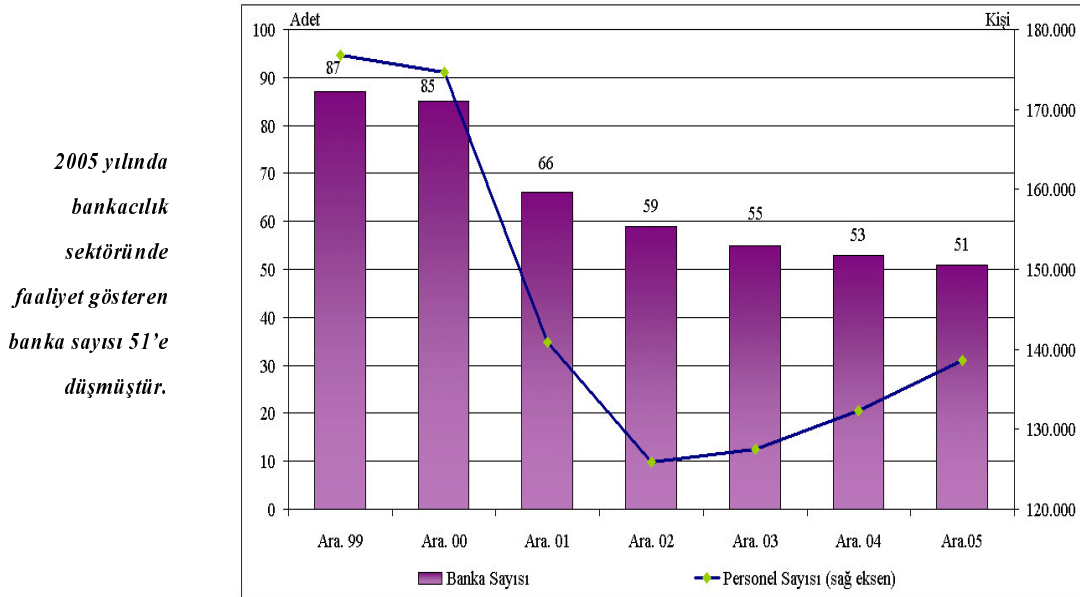
Kutu.II.1.1.Türk Bankacılık Sektöründe Yabancı Payının Gelişimi

Bankacılık sektörüne yabancı yatırımcıların ilgisi 2006 yılında da devam etmektedir. 2006 yılında hisse devir süreci başlamış ancak, yasal yönden tamamlanmamış olan Tekfenbank, Finansbank, Bank Pozitif ve Denizbank'ın yabancılarla satıldığı açıklanan hisse payları da dahil edildiğinde, sektör aktifleri içinde yabancı ortakların payı yüzde 16'nın üzerine çıkmaktadır.

Yabancı yatırımcıların sektöre olan ilgisinin önümüzdeki yıllarda da, makro ekonomik istikrar ve AB üyeliği sürecine paralel olarak devam etmesi beklenmektedir.

Grafik II.1.5

Bankacılık Sektöründe Banka ve Personel Sayısının Gelişimi¹

Kaynak: BDDK-TCMB

¹ Katılım bankaları dahildir.

2005 yılında sektördeki banka sayısı, Ak Uluslararası Bankası'nın Akbank'a devredilmesi ve Family Finans Kurumu ile Anadolu Finans Kurumu'nun Türkiye Katılım Bankası adı altında birleşmeleri sonucu 51'e düşmüş, şube ve personel sayısında ise artış yaşanmıştır. Aralık 2005 itibariyle personel sayısı bir önceki yıla göre 6.331 kişi artarak, 138.657 olarak gerçekleşmiştir (Grafik II.1.5).

Tablo II.1.2
AB Ülkeleri ile Karşılaştırma¹

Ülkeler	En Büyük 5 Kredi Kurumunun			Şube Toplam Personel	Şube Başına Düşen Personel Sayısı	Banka Başına Düşen Şube Sayısı	Bankacılık Sektöründe Çalışan Sayısının Toplam Nüfusa Oranı (%)
	Sektör Payları (%)	Kredi Kuruluşu Sayısı	Toplam Şube Sayısı				
Belçika	84	104	4.837	71.334	15	47	0,7
Danimarka	67	202	2.021	43.877	22	10	0,8
Almanya	22	2.148	45.505	712.300	16	21	0,9
Yunanistan	65	62	3.403	59.337	17	55	0,5
İspanya	42	346	40.621	246.006	6	117	0,6
Fransa	45	897	26.370	-	-	29	-
İrlanda	44	80	909	35.564	39	11	0,9
İtalya	26	787	30.946	336.979	11	39	0,6
Lüksemburg	30	162	253	22.549	89	2	5,0
Hollanda	84	461	3.649	115.283	32	8	0,7
Avusturya	44	796	4.360	72.858	17	5	0,9
Portekiz	67	197	5.006	52.757	11	25	0,1
Finlandiya	83	363	1.585	25.377	16	4	0,5
İsveç	54	212	2.034	39.181	19	10	0,4
İngiltere	35	413	14.001	511.455	37	34	0,9
AB15	53	482	12.367	167.490	13	26	0,6
AB25	59	335	7.984	122.301	15	24	0,7
Türkiye							
2004	58	53	6.407	132.326	21	121	0,2
2005	61	51	6.564	138.657	21	129	0,2

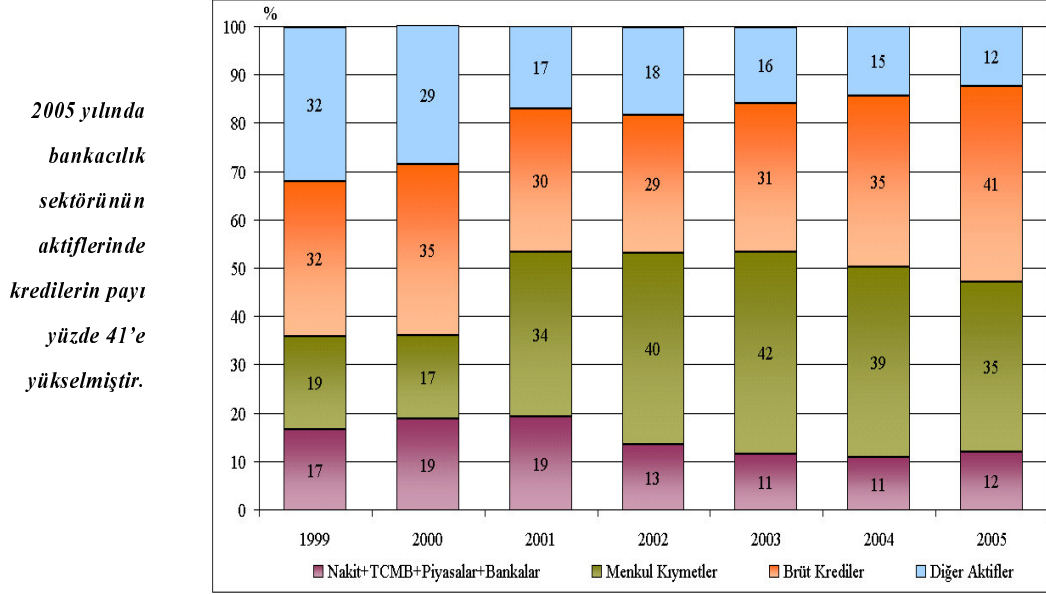
Kaynak: BDDK-TCMB, Eurostat, ECB Report - 2005

¹ Tabloda AB ülkelerinin 2004 yılı verileri yer almaktadır. AB ülkelerinde "kredi kuruluşu" tanımı farklılık göstermekte ve bazılarında banka dışı finansal kuruluşlar da dahil edilmektedir. Türkiye için katılım bankaları dahildir.

Türk bankacılık sektörü AB15 ülkeleri ile karşılaştırıldığında banka ve şube sayısının, AB15 ve AB25 ülkeleri ortalamasının altında kaldığı, personel sayısının ise AB25 ülkeleri ortalamasının üzerinde, AB15 ülkeleri ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Türkiye'de bankacılık sektöründe çalışan sayısının toplam nüfusa oranı, tüm AB ülkelerinden düşüktür. Ancak, Türk bankacılık sektöründeki yaygın şubecilik anlayışı nedeniyle, banka başına düşen şube sayısı AB ülkelerinin çok üzerinde kalmaktadır. Şube başına düşen çalışan sayısı ise AB15 ve AB25 ülkeleri ortalamasının üzerinde gerçekleşmektedir (Tablo II.1.2).

Bankacılık sektörünün yoğunlaşması AB15 ve AB25 ülkeleri ile karşılaştırıldığında, en büyük beş bankanın sektördeki payının, AB ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir (Tablo II.1.2).

Grafik II.1.6
Bankacılık Sektörünün Aktif Yapısı¹

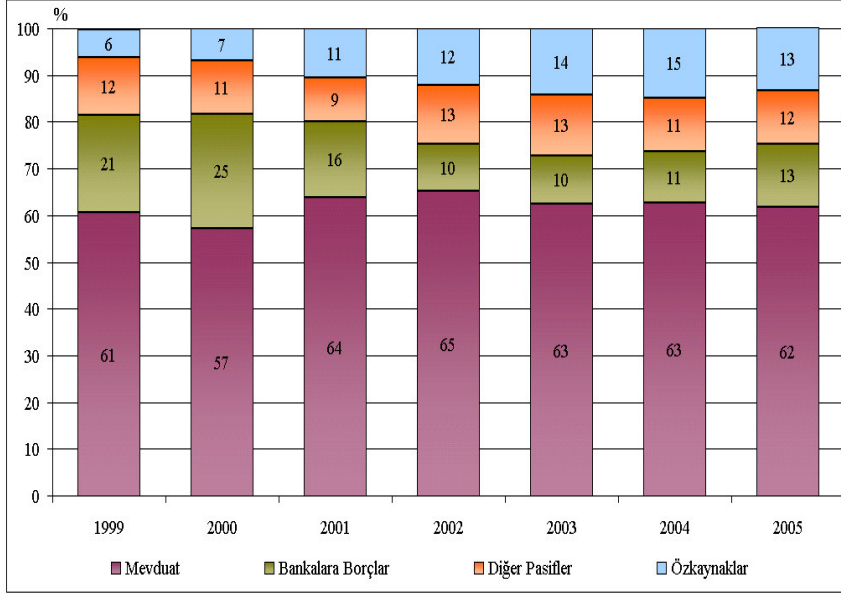
Kaynak: BDDK-TCMB

¹ Katılım bankaları dahildir.

Kriz sonrası dönemde, sektörün yeniden yapılandırılması çerçevesinde aktarılan DİBS'lerin de etkisiyle aktifler içerisinde en önemli paya sahip olan menkul değerlerin payı, kredilerin daha hızlı artması nedeniyle 2005 yılında bir önceki yıla göre 4 puan azalışla yüzde 35'e düşmüştür (Grafik II.1.6).

2005 yılında makroekonomik göstergelerdeki olumlu gelişmeler ve piyasalardaki iyimser beklentilerin devam etmesinin de etkisiyle kredilerin toplam aktifler içindeki payı yüzde 41'e yükselmiş ve krediler en önemli aktif kalemi haline gelmiştir. Bu gelişmede, bankaların özellikle bireysel bankacılık hizmetlerine yönelmeleri ve tüketici kredilerini artırmaları etkili olmuştur (Grafik II.1.6).

Grafik II.1.7 Bankacılık Sektörünün Pasif Yapısı¹

Kaynak: BDDK-TCMB

¹ Katılım bankaları dahildir.

2005 yılında Türk bankacılık sektörünün pasif yapısının yüzde 87'sini yabancı kaynaklar, yüzde 13'ünü özkaynaklar oluşturmaktadır. Toplam pasifler içinde en yüksek paya sahip olan mevduatın payı yüzde 62 ile bir önceki yıla göre 1 puan azalmış, buna karşılık diğer önemli fon kaynağı olan bankalara borçların payı ise 2 puan artışla, yüzde 13'e yükselmiştir (Grafik II.1.7).

Kutu.II.1.2. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ile Getirilen Önemli Değişiklikler

1 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe giren 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile getirilen bazı yeniliklere aşağıda yer verilmiştir.

- Finansal holding şirketleri Kanun kapsamına alınmış ve finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluşu, düzenlenmesi ve denetimi konularında BDDK görevli ve yetkili kılınmıştır.
- Özel finans kurumlarının ünvanı "Katılım Bankası" olarak değiştirilmiştir.
- Bankaların faaliyet konuları, Avrupa Birliği düzenlemelerine uyumlu olarak açık bir şekilde sıralanmıştır.
- Sektörün tamamını olumsuz etkileyebilecek bir sistemik risk tehlikesinin tespit edilmesi halinde, gerekli önlemlerin alınması için Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.
- Fona devredilen bankaların mali bünyelerinin güçlendirilmesi, yeniden yapılandırılması, devri, birleştirilmesi ve satışı ile ilgili sürecin, devrin yapıldığı tarihten itibaren en geç dokuz ay içerisinde tamamlanması, Fon Kurulu kararı ile bu sürenin en fazla üç ay uzatılabilmesi öngörülmüştür.

- Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde, banka kurucularının işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olmaları, bankaların kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin izin başvurularının ret kararlarının gerekçeli olarak bildirimini, tüzel kişi kurucuların risk grubu yapısının şeffaf ve açık olması esasları getirilmiştir.
- Bankanın da içinde bulunduğu risk grubu tanımlanmış ve bu gruba kullanılabilen kredilerin özkaynaklara oranı yüzde 20'ye düşürülmüştür.
- BDDK nezdinde, finans piyasalarındaki güven ve istikrarın teminine yönelik olarak politika önerilerinde bulunmak, görüş bildirmek ve kurumlararası işbirliğini sağlamak amacıyla, ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan "Finansal Sektör Komisyonu" kurulmuştur.
- Merkez Bankası'nın uygun görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenecek usul ve esaslara göre bankalar için asgari likidite yeterliliği esası getirilmiştir.
- Yönetim Kurulunun denetim ve gözetim faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilecek asgari iki kişilik Denetim Komitesi oluşturulması öngörülmüştür.
- Bankaların raporlama sistemi kurumsal yönetimin bir parçası hâline getirilmiş ve üst düzey yönetimin etkin gözetiminin sağlanması amacıyla raporlamalardan sorumlu yöneticiler belirlenmiştir.
- Bankaların malî güçlerinin korunması amacıyla, bankalarca münhasıran çalışanlarına ait olmak üzere sağlık ve sosyal yardım, emeklilik, ihtiyat ve tasarruf sağlama amaçlarıyla kurulan sandık ve vakıflara açıklarının kapatılması için kaynak aktarılamaması, bu sandık iştirakçilerinin sosyal güvenlik hakları yönünden üç yıl içinde SSK'ya devredilmesi ve yükümlülüklerin onbeş yıl içinde ilgili kuruluşlarca ödenmesi öngörülmüştür.

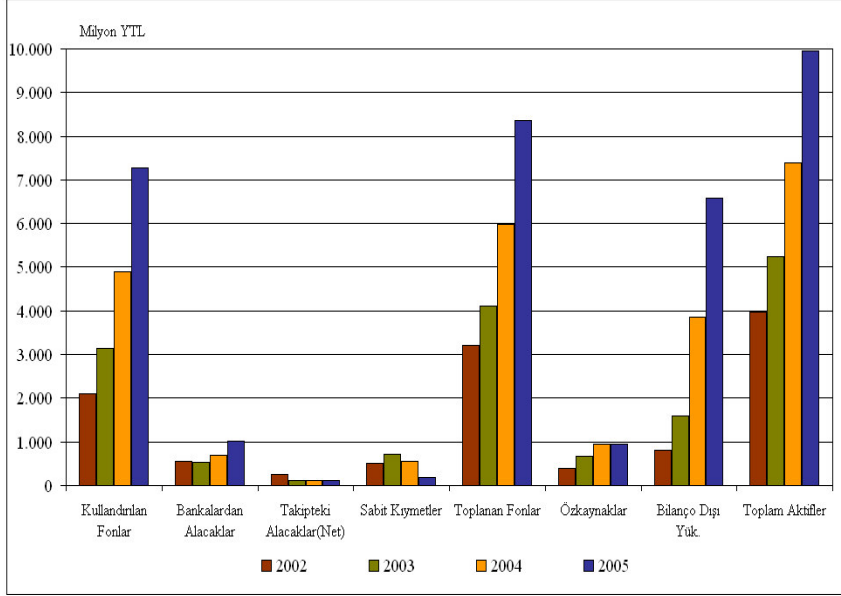
II.2.Katılım Bankaları

Kutu.II.2.1.Katılım Bankaları

Türkiye'de 1985'ten bu yana faaliyet gösteren Özel Finans Kurumları, 19.12.1999 tarih ve 4491 sayılı Kanun ile Bankalar Kanunu kapsamına alınmış, 19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile de banka olarak tanımlanmış ve ünvanları "Katılım Bankası" olarak değiştirilmiştir. 2005 yılı başından itibaren faaliyetlerinin niteliği dikkate alınarak hazırlanan Tek Düzen Hesap Planına uygun olarak muhasebe kaydı tutmaya başlayan katılım bankaları, bu Kanun ile fon toplama ve fon kullandırma esasları dışında, bankalarla aynı hukuki alt yapıya sahip olmuşlardır.

Dünyada İslam bankacılığı adı altında faaliyet gösteren bankalara benzer şekilde kâr payı esasına göre faaliyet gösteren katılım bankaları, özel cari hesaplar ile kâr ve zarara katılma hakkı veren katılma hesapları yoluyla fon toplayan ve finansman desteği, kâr-zarar ortaklığı, finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı vb. yöntemlerle fon kullandıran kredi kuruluşlarıdır.

Grafik II.2.1 Katılım Bankalarının Seçilmiş Bilanço Kalemlerinin Gelişimi

Kaynak:BDDK-TCMB

Katılım bankalarının toplam aktif büyüklüğü, 2004 yılı sonunda 7,4 milyar Yeni Türk Lirası iken, 2005 yılı sonunda yüzde 34,7 artışla, 9,9 milyar Yeni Türk Lirasına ulaşmıştır. 2005 yıl sonu itibariyle katılım bankalarının toplam aktiflerinin yüzde 77'si, pasiflerinin ise yüzde 58'i Türk parası cinsindedir (Grafik II.2.1).

Katılım bankalarınca kullanılan fonlar, 2005 yılı sonunda 2004 yılı sonuna göre yüzde 48,5 artarak, 7,3 milyar Yeni Türk Lirasına yükselmiştir. Kullanılan fonlar 2004 yıl sonu itibariyle aktiflerin yüzde 66'sını oluştururken, 2005 yılı sonunda bu oran yüzde 77'ye yükselmiştir (Grafik II.2.1).

Tablo II.2.1
Katılım Fonlarının Gelişimi

Milyon YTL	Özel Cari hesaplar			Katılma Hesapları			Toplam Fonlar		
	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
Aralık 2002	149	503	652	271	2.279	2.550	420	2.782	3.202
Haziran 2003	147	500	647	427	2.131	2.558	574	2.631	3.205
Aralık 2003	277	665	942	851	2.319	3.170	1.128	2.984	4.112
Haziran 2004	371	634	1.005	1.610	2.434	4.044	1.981	3.068	5.049
Aralık 2004	476	822	1.298	1.786	2.908	4.694	2.262	3.730	5.992
Haziran 2005	585	815	1.400	2.648	2.780	5.428	3.233	3.595	6.828
Aralık 2005	1.009	952	1.961	3.432	2.976	6.408	4.441	3.928	8.369

Kaynak: BDDK-TCMB

Katılım bankalarının özkaynaklar dışındaki temel kaynağı olan özel cari hesap ve katılma hesabı şeklinde topladığı katılım fonları, 2005 yılı sonunda bir önceki yıl sonuna göre, yüzde 39,7 artışla 8,4 milyar Yeni Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. 2005 yıl sonu itibariyle toplanan fonların yüzde 76,4'ü katılma hesaplarından, yüzde 23,4'ü ise cari hesaplardan oluşmuştur. 2004 yılı sonunda yabancı para cinsinden fonların, toplam fonlar içindeki payı yüzde 62 iken, 2005 yılı sonunda bu oran yüzde 47'ye düşmüş ve Türk parası cinsinden fonlar ağırlık kazanmıştır (Tablo II.2.1).

Tablo II.2.2
Katılım Bankalarının Özkaynaklarının Gelişimi

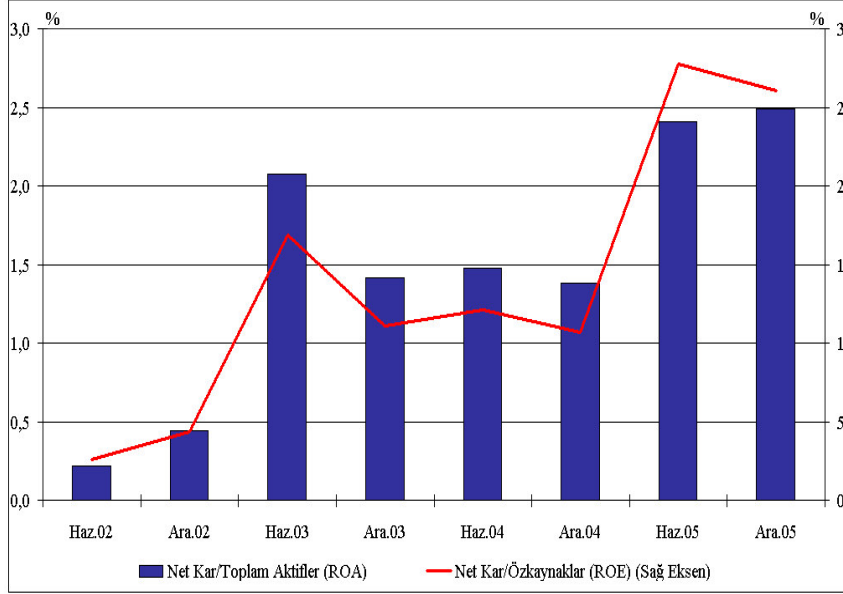
Milyon YTL	2002	2003	2004	2005
Toplam Özkaynaklar	400	672	956	951
Ödenmiş Sermaye	286	420	723	816
Yedek Akçeler	11	12	72	212
Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	123	202	4	1
Dönem Kârı (Zararı)	17	74	102	250
Geçmiş Yıllar Kârı (Zararı)	-38	-37	56	-328

Kaynak: BDDK-TCMB

2004 yıl sonu itibariyle 956 milyon Yeni Türk Lirası olan özkaynaklar, esas olarak geçmiş yıllar zararındaki artış nedeniyle 2005 yılı sonunda 951 milyon Yeni Türk Lirasına düşmüştür. Bu gelişimde, muhasebeleştirme sistemindeki değişiklik etkili olmuştur.

Grafik II.2.2

Katılım Bankalarının Aktif ve Özkaynak Kârlılığı

Kaynak: BDDK-TCMB

2005 yılında katılım bankalarının kârlılık performansları artarak devam etmiştir.

2005 yılında katılım bankalarının kârlılık performansları artarak devam etmiştir. 2004 yılı sonunda dönem kârları 102 milyon Yeni Türk Lirası iken, 2005 yılı sonunda, yüzde 145 artışla 250 milyon Yeni Türk Lirasına ulaşmıştır. Buna paralel olarak aynı dönemde aktif ve özkaynak kârlılığı oranları da hızla artmıştır (Grafik II.2.2).

II.3.Sigorta, Bireysel Emeklilik ve Reasürans Şirketleri

Tablo II.3.1

Sigortacılık Sektörüne İlişkin Genel Bilgiler

	2004	2005
Toplam Şirket Sayısı	50	46
- Sigorta	47	45
- Reasürans	3	1
Sermaye Yapılarına Göre Sigorta Şirketleri		
- Kamu	2	2
- Özel	40	38
- Yabancı	5	5
Faaliyetleri İtibariyle Sigorta Şirketleri		
- Hayat	9	9
- Hayat/Emeklilik	10	10
- Emeklilik	1	1
- Karma (Hayat/Hayat Dışı)	12	11
- Hayat Dışı	15	14
En Büyük 10 Şirketin Toplam % Payı		
- Prim Üretimi	65	65
- Özkaynak	69	82
- Aktif Toplamı	64	67

Kaynak: HM

2005 yılı sonu itibariyle sektörde 45 sigorta şirketi, 1 reasürans şirketi faaliyet göstermektedir. Prim üretimi, özkaynak ve aktif toplamı bazında ilk 10'da yer alan şirketlerin payları bir önceki yıla göre artmış olup, yoğunlaşma yüksektir (Tablo II.3.1.).

Tablo II.3.2
AB Ülkeleri ile Karşılaştırma¹

	Reasürans		Toplam Prim Üretimi (Milyon ABD doları)	Kişi Başına Prim Üretimi (Milyon ABD doları)	Toplam Prim Üretiminin GSYİH'ya Oranı (%)
	Sigorta Şirketi Sayısı	Şirketi Sayısı			
İngiltere	500	44	254.363	3.887	12,8
Hollanda	333	6	52.036	3.209	10,1
Belçika	120	-	33.088	2.787	9,4
Fransa	411	33	161.483	2.668	9,0
İrlanda	224	-	16.274	3.372	8,7
Finlandiya	147	5	13.783	2.651	8,5
Danimarka	187	9	17.119	3.183	8,1
İtalya	239	10	110.575	1.911	7,5
Portekiz	73	1	10.931	1.075	7,4
Almanya	602	46	170.137	2.039	7,0
İsveç	167	5	21.040	2.356	7,0
Avusturya	50	4	14.887	1.851	5,9
İspanya	351	2	46.968	1.144	5,6
Lüksemburg	95	270	8.179	2.485	4,2
Yunanistan	104	1	3.668	343	2,1
AB15 Ort.	240	29	78.207	2.331	7,5
Türkiye					
2003	50	3	3.330	47	1,3
2004	47	3	4.663	65	1,6
2005	45	1	5.833	80	1,6

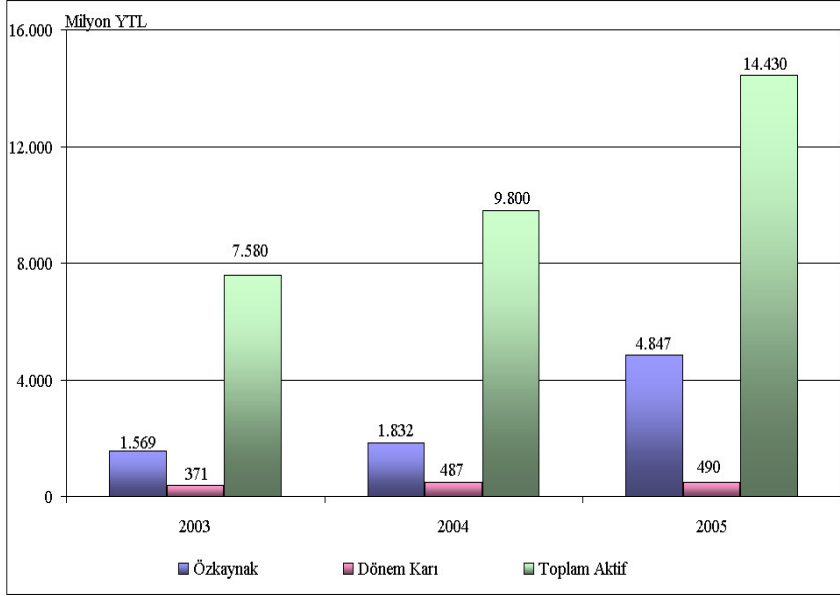
Kaynak: OECD Insurance Statistics Yearbook 1994-2003, Sigma-Swiss Re-9/2000 ve HM

¹ AB ülkelerinin verileri 2003 yılına aittir, bireysel emeklilik primleri dahil değildir.

Sigortacılık sektörünün genel yapısı, kişi başına düşen prim üretimi ve prim üretiminin GSYİH'ye oranı AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de sigortacılık sektörünün büyüme eğilimi göstermekle birlikte halen küçük olduğu görülmektedir (Tablo II.3.2).

Grafik II.3.1

Sigorta Şirketlerinin Aktif ve Özkaynaklarının Gelişimi^{1,2}

Kaynak: HM

¹ 01.01.2005 itibariyle Sigortacılık Hesap Planı ve İzahnamesi değiştirilmiştir.

² Reasürans şirketlerini içermemektedir.

Sigorta şirketlerinin 2004 yılı sonu itibariyle 9,8 milyar Yeni Türk Lirası olan aktif toplamı, 2005 yılı sonu itibariyle yüzde 47 artışla 14,4 milyar Yeni Türk Lirasına yükselmiştir. Enflasyon muhasebesinin sermaye yedeklerini artırmasının da etkisiyle 2005 yılında özkaynaklar bir önceki yıla göre yüzde 165 oranında artarken, dönem kârı yaklaşık aynı seviyede kalmıştır (Grafik II.3.1).

2004 yıl sonu itibariyle sayısı üç olan ve 2005 yılı sonunda birleşme ve kapanma nedeniyle sayısı bire inen reasürans şirketlerinin aktif toplamı 2004 yılı sonunda 619 milyon Yeni Türk Lirası iken, 2005 yılı sonunda 996 milyon Yeni Türk Lirasına yükselmiştir.

Tablo II.3.3

Sigortacılık Sektörü Prim Üretimi¹

(%)	2003	2004	2005
Hayat	21	18	16
Hayat Dışı	79	82	84
Toplam Prim Üretimi (Milyon YTL)	4.961	6.621	7.816

Kaynak: HM

¹ Bireysel emeklilik primleri dahil değildir.

Hayat branşının prim üretimi içindeki payı 2003 yılı sonu itibariyle yüzde 21 iken, 2005 yılı sonunda yüzde 16'ya gerilemiştir (Tablo II.3.3). 2003 yılından sonra hayat branşının payındaki bu düşüş,

hayat sigortası primlerinin bir kısmının, bireysel emeklilik sistemine aktarılmasından kaynaklanmıştır. Hayat dışı branşta ise en büyük paya kaza primleri sahiptir.

Kutu II.3.1.Bireysel Emeklilik Sistemi

7 Nisan 2001 tarih ve 24366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu yayım tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girmiştir. Katılımın gönüllülük esasına dayandığı bireysel emeklilik sistemi, bireylerin emeklilik dönemlerindeki refah düzeylerini yükseltmeyi ve ülke ekonomisini yaratılacak uzun vadeli kaynaklarla güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Sistemin uzun vadede büyüme ve istihdamı artırması, sermaye piyasalarının derinleşmesini sağlaması ve mali sektörün daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

Bireysel emeklilik sisteminin işleyişinden Hazine Müsteşarlığı, SPK, Emeklilik Gözetim Merkezi ve Takasbank sorumludur. Hazine Müsteşarlığı, genel olarak mevzuata ilişkin düzenleme ve denetim, SPK ise emeklilik yatırım fonları, portföy yönetim şirketleri ve yatırım fonu saklayıcılarına ilişkin düzenleme yapmaktadır. Denetim otoriteleri olan Hazine Müsteşarlığı ve SPK’nın karar almasına ve kamuoyununun aydınlatılmasına yardımcı olacak bilgi aktarımını sağlayan Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) hissedarları; A grubu hissedar Hazine Müsteşarlığı ve A grubu hisseye eşit oranda B grubu hissedar olarak faaliyet iznine sahip 11 emeklilik şirkettir. SPK tarafından merkezi saklama kuruluşu olarak görevlendirilen Takasbank ise emeklilik yatırım fonlarının varlıklarını saklamaktadır.

Bireysel emeklilik sistemi kapsamındaki tasarruflar, emeklilik şirketleri tarafından, SPK mevzuatı çerçevesinde oluşturulan emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilmektedir. Tasarruflar kamu borçlanma senetleri ve ters repo gibi sabit getirili yatırım araçlarının yanı sıra, hisse senedi gibi değişken getirili yatırım araçlarına da yönlendirilebilmektedir.

Tablo II.3.4
Bireysel Emeklilik Sistemi Temel Göstergeleri

	2003	2004	2005	Mar.06
Sözleşme Sayısı (Bin Adet)	17	297	705	807
Katkı Payı Tutarı (Milyon YTL)	6	239	911	1.176
Yatırıma Yönelen Fon Büyüklüğü (Milyon YTL)	6	229	1.061	1.368

Kaynak: EGM

Bireysel emeklilik sistemine katılım hızla artmakta olup, 2004 yılı sonunda 297 bin adet olan sözleşme sayısı ve 239 milyon Yeni Türk Lirası olan toplam katkı payı tutarı, 2006 yılının ilk çeyreğinde sırasıyla 807 bin adet ve 1.176 milyon Yeni Türk Lirasına ulaşmıştır. Toplam katkı payının, yönetim gideri ve diğer giderler kesildikten ve hayat sigortası aktarımları eklendikten sonraki değeri olan yatırıma yönlenen

fonlar ise 2004 yılı sonu itibariyle 229 milyon Yeni Türk Lirası iken, 2006 yılının ilk çeyreğinde 1.368 milyon Yeni Türk Lirasına yükselmiştir (Tablo II.3.4).

Tablo II.3.5
Emeklilik Yatırım Fonları

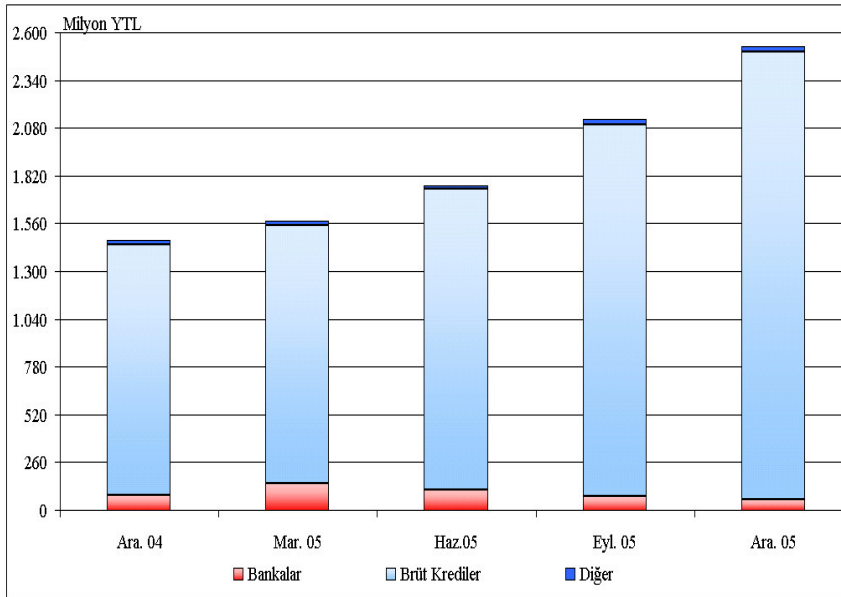
	2003	2004	2005	Mar.06
Portföy Değeri (Milyon YTL)	42	298	1.232	1.567
Portföy Dağılımı (%)				
Hisse Senedi	8,7	13,2	11,0	11,3
Kamu Borçlanma Senedi	76,0	72,6	80,4	71,8
Ters Repo	10,1	9,1	6,5	13,3
Borsa Para Piyasası	0,7	3,3	0,9	0,5
Yabancı Menkul Kıymet	4,4	1,8	0,9	0,7
Diğer	0,0	0,0	0,2	2,4
Portföyün Ortalama Vadesi (Gün)	566	407	558	651

Kaynak: SPK

Emeklilik yatırım fonlarının portföy değeri 2005 yılı ve 2006'nın ilk üç ayında hızla artmış olup, fon portföyü içerisinde kamu borçlanma senetlerinin ağırlığı devam etmektedir.

II.4.Tüketici Finansman Şirketleri

Grafik II.4.1
Tüketici Finansman Şirketlerinin Aktif Yapısı

Kaynak: TCMB

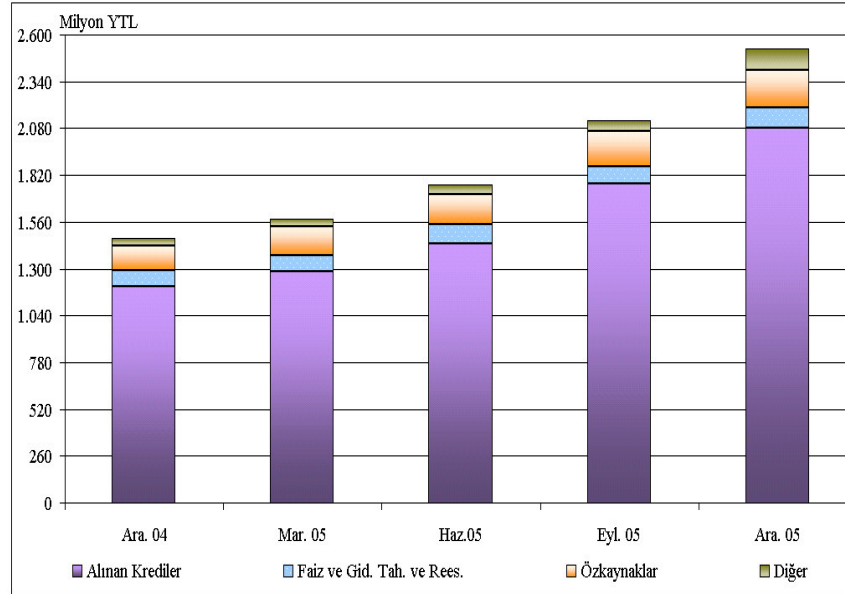
Tüketici finansman şirketlerinin bilanço büyüklüğü 2005 yılında yüzde 72 oranında artış göstermiştir.

2005 yılı sonu itibariyle 9 tüketici finansman şirketi faaliyet göstermektedir. Bu şirketlerin 2004 yılı sonunda 1,5 milyar Yeni Türk

Lirası olan bilanço büyüklüğü yüzde 72 oranında artarak, 2005 yılı sonunda 2,5 milyar Yeni Türk Lirasına ulaşmıştır. Tüketici finansman şirketlerinin faaliyet konuları gereği aktifleri içinde en büyük pay brüt kredilere ait olup, 2005 yılı sonu itibariyle yüzde 96,6 olarak gerçekleşmiştir (Grafik II.4.1).

2005 yılı sonunda, tüketici finansman şirketlerinin kullandıkları krediler, faiz oranlarındaki düşüş ve tüketim talebindeki artışa da bağlı olarak, bir önceki yıla göre yüzde 78,7 artışla, 2,4 milyar Yeni Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir. Kredilerin yaklaşık yüzde 72'si bireysel, yüzde 28'i ise kurumsal kredilerden oluşmaktadır.

Grafik II.4.2
Tüketici Finansman Şirketlerinin Pasif Yapısı

Kaynak: TCMB

2005 yılında tüketici finansman şirketlerinin pasif yapısı, büyük ölçüde alınan krediler kalemindeki artışa bağlı olarak gelişme göstermiştir (Grafik II.4.2). Pasiflerin yüzde 82,6'sını oluşturan alınan kredilerin yüzde 93,1'i yurt dışından temin edilmiştir.

Grafik II.4.3
Tüketici Finansman Şirketleri Kredilerinin TGA'ya
Dönüşüm Oranı

Kaynak: TCMB

Kredilerin TGA'ya dönüşüm oranı 2005 yılı boyunca düşüş eğilimi içinde olmuş ve bir önceki yıl sonunda yüzde 1,2 olan söz konusu oran, 2005 yıl sonunda yüzde 0,8'e düşmüştür. Bu düşüşte, kullanılan kredilerin TGA'dan daha hızlı artması etkili olmuştur (Grafik II.4.3).

Kredilerin TGA'ya dönüşüm oranı düşmektedir.

(Sayfa düzeni nedeni ile boş bırakılmıştır.)